

SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARA YÖNELİK

TÜRKİYE'DE İŞ ARAMA REHBERİ

SI. Funded by
**Swedish
Institute**

TEŞEKKÜR

Öncelikle İsveç Enstitüsüne bizlere bu fırsatı verdiği ve projemizi fonlandığı için teşekkür ederiz. Proje kapsamında zaman ayırıp araştırmamıza katılan, bizlere kapılarını açan katılımcılarımıza da değerli katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

GİRİŞ	4
1. İŞ BULMA KANALLARI	5
1.1. GAZETELER	5
1.2. İNTERNET	5
1.3. İŞKUR	5
1.4. İŞYERLERİNİ GEZMEK	5
1.5. TANIDIK VE ARKADAŞ ÇEVRESİ	6
1.6. SOSYAL MEDYA	6
2. MESLEKİ EĞİTİMLER	6
3. KENDİ İŞİNİZİ/ŞİRKETİNİZİ KURMAK	7
4. ÖZGEÇMİŞ (CV) HAZIRLAMA	8
5. İŞ BULMANIZI KOLAYLAŞTIRACAK İPUÇLARI	8
6. İŞ BULMA SIRASINDA KARŞILAŞABİLECEĞİNİZ BAZI ZORLUKLAR	9
6.1. AŞMANIZ GEREKEN ENGEL: TÜRKÇE ÖĞRENMEK	9
6.2. DİPLOMA YETERLİLİĞİ	10
6.3. ÖNYARGILAR ve AYRIMCILIK	10
6.4. AZ TECRÜBE DE TECRÜBE DEMEK TİR	11
7. TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA HAKKINA YÖNELİK KANUNİ DÜZENLEMELER	11
7.1. ÇALIŞMA İZİNLERİ	11
7.1.1. ÇALIŞMA İZİN TÜRLERİ	12
7.2. İŞÇİ HAKLARI	13
8. GÜN İŞİĞİNA ÇIKARABİLDİĞİMİZ HAYATLAR	17
9. SONUÇ	18

GİRİŞ

"Get me on Board" bir sene süren bir proje olup, İsveç Enstitüsü tarafından Creative Force programı kapsamında fonlanmış, İsveç Malmö'de yerleşik Internationella Kvinnoföreningen Malmö (IKF Malmö-International Women's Organization) ve İstanbul Türkiye'de yerleşik Uluslararası Mülteci Hakları Derneği iş birliğinde yürütülmüştür.

Bu rehberin amacı, 1) Suriyeli mülteci kadınların Türkiye'de iş arama sürecindeki deneyimlerini, ihtiyaçlarını ve güçlü duruşlarını kısa belgesel yoluyla göstermek, 2) Suriyeli mülteci kadınların iş arama sürecine ilişkin bilgilerini arttırmak, Türkiye'de çalışma ve işçi hakları konusunda bilgilendirmektir.

Proje kapsamında hazırlanan bu rehber, literatür araştırmaları ve 25 Suriyeli mülteci kadınla görüşülerek oluşturulmuştur. Tüm katılımcılar, UMHD ve partner organizasyonlarının aracılığı ile seçilmiştir. Katılımcıların yaşları 20-55 arasında değişmekte olup, takma isimlerle rehberde yer almaktadırlar. Her biri görüşmeler yapıldığı sıralarda çalışmaktadırlar. Görüşmeler boyunca tecrübelerini, zorluklarını ve önerilerini farkındalık oluşturmak

ve Türkiye'deki iş arama süreçlerinde diğer Suriyeli kadınlara motivasyon olmak amaçlı paylaşmışlardır.

Bu rehber temelde şunları içermektedir:

- Türkiye'de iş bulmak isteyen, üniversite diploması olan veya olmayan Suriyeli mülteci kadınlar için gerekli bilgiler
- Suriyeli mülteci kadınların hayat hikayeleri ve iş arama sürecindeki tecrübeleri ve yaşadıkları zorluklar
- Özgeçmiş hazırlama, mesleki eğitim kursları, Türkiye'deki işçi ve çalışma hakları ve iş arama süreçleri hakkında bilgi ve ipuçları

Tüm katılımcılar, ayrımcılık ve istikrarsız çalışma koşulları gibi tüm zorluklara rağmen, kendilerini ve ailelerini desteklemeye çalışmaktadırlar. Umut ediyoruz ki, bu kılavuzdaki gerçek hayat hikayeleri, Suriyeli mülteci kadınların Türkiye'de yaşadıkları zorluklar, güçlü yönleri ile kararlılıkları hakkında farkındalığı arttıracaktır.

1. İŞ BULMA KANALLARI

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iş bulmak için pek çok farklı yollar bulunmaktadır. Aşağıdaki seçenekler bu konuda en bilindik ve kolay yollardır:

1.1. GAZETELER

Bazı işverenler, günlük gazeteler yoluyla işçi aramaktadırlar. En çok verilen iş ilanlarından bazıları şöför, aşçı, tekstil işçisi ve garsonluk gibi mesleklerden oluşmaktadır. Bu minvaldeki işler için üniversite mezunu olunması gerekmemektedir. Gazetelerin iş ilanlarına ilişkin sayfaları bulunmaktadır. İş ilanları Türkçe olmasına rağmen kolay anlaşılır bir dil ile yazılmaktadır.

1.2. İNTERNET

Aşağıdaki siteleri takip ederek de iş imkanlarına bakabilirsiniz. Bu sitelerde yer alan bir çok ilan en azından lise veya üniversite diploması istemektedir. Başvurular internet sitesi yoluyla özgeçmiş eklenerek yapılmaktadır. En çok kullanılan siteler aşağıdakilerdir:

www.kariyer.net

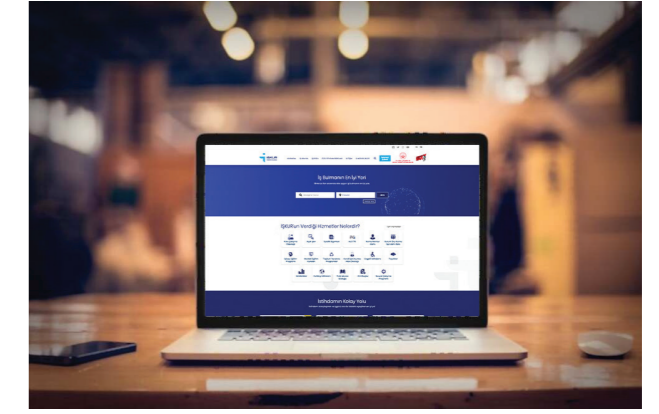
www.yenibiris.com

www.gelbasla.com

www.tr.linkedin.com

Eğer bu sitelerde kendinize göre bir iş bulamazsanız veya lise diplomanız yok ise aşağıdaki yolları da değerlendirebilirsiniz:

1.3. İŞKUR

Bu kuruluş, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan ve istihdam konusunda en yetkin olan Türkiye İş Kurumu'dur. Kurumun internet sitelerine kayıt olarak duyuruları ve iş ilanlarını takip edebilirsiniz. Ayrıca Geçici Koruma Kimlik Belgesi olan kişilerin istihdam edilmesi için projeler yapmaktadır. İşkur, aynı zamanda meslek eğitim kursları'nda düzenlemektedir. www.iskur.gov.tr

1.4. İŞYERLERİNİ GEZMEK

Eğer satış ve pazarlama, kuaförlük, garsonluk, aşçılık ve terzi gibi meslek gruplarında tecrübeniz veya ilginiz var ise iş yerlerini gezerek kendinizi tanıtabilirsiniz. İş yerlerinin bir çoğu vitrin camlarına iş ilanları asmaktadırlar.

Katılımcılardan 33 yaşındaki Ayşe 2012'de Türkiye'ye gelmiştir. 18 yaşın altında 3 tane çocuğu olup eşi vefat ettiği için çocuklarına kendi başına bakmaktadır. Üniversite mezunu değildir ve Suriye'de daha önce çalışmamıştır. Ayşe deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır:

"Ben her sabah kalkıyordum ve mahallede düzenli olarak işyerlerini geziyordum. Suriyeli işyerlerini ve Türk işyerlerini gezdim. 5 senedir çalışıyorum. Tüm işlerimi böyle buldum. Şu anda bir kurumda çaycı olarak hafta içi her gün düzenli olarak çalışıyorum. 2 senedir buradayım. İşimden memnunum."

Sidra (37)'nin beş tane çocuğu vardır ve eşi hasta olduğu için eşine de bakmaktadır. Suriye'deyken çocukları ve komşuları için ücret almaksızın terzi yapmış. Suriye'deyken hiç çalışmamasına rağmen Türkiye'de iş bulmuştur. Tecrübelerini şu şekilde aktarmıştır:

"Ben ne zaman iş aradıysam hep Zeytinburnuna indim. İş ilanları asmış yerlere girdim. Elde boncuk takma ve dikiş işleri yaptım. Şu anda bir mağazada terzi yapıyorum."

Ola (35), Suriye'de Mühendislik Fakültesinde okumaktaydı ve mühendis olmayı hedeflemekteydi. Türkiye'ye eğitimini yarıda bırakarak gelmek zorunda kalmıştır. Hiç bir çalışma deneyimi olmayan Ola nasıl iş bulduğunu şu şekilde anlatmıştır:

"Aksaray'dan Taksim'e gezerek iş bakıyordum. Bir otele girmiştım. İş arıyorum dedim ve kabul ettiler. İki sene mutfak bölümünde çalıştım."

1.5. TANIDIK VE ARKADAŞ ÇEVRESİ

Katılımcılar en iyi iş bulma metodlarından birinin iş aradığını çevresine duyurmak olduğunu söylemiştir.

Eğer arkadaş ve tanıdıklarınız yoluyla iş bulamazsanız, mültecilik alanında çalışan dernek ve vakıflara gidebilir veya e-mail atabilirsiniz. İş aradığınızı duyururken becerilerinizi ve tecrübelerinizi belirtmeyi unutmayın.

İsra'nın 9 yaşında oğlu bulunmaktadır. İstanbul'da eşinin ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Ailesine bakabilmek için eşi ile birlikte çalışmaktadırlar. İsrâ çevresine sorarak iş bulmuş olup süreci şu şekilde anlatmıştır:

"Ben iş aradığımı arkadaşlarıma söyledim. Tanıdıklarım vardı. İnsanlar yönlendiriyor. Okula giden bir çocuğum var. 5 senedir tüm işlerimi çevreme sorarak buldum. Şimdi düzenli olarak bir okula temizliği gidiyorum. İş arayan kişilere mutlaka çevresine sormasını ve ne iş yapabileceklerini söylemesini tavsiye ediyorum." (Yaş 23)

Diğer bir katılımcı Aya 12 yaşın altında 3 tane çocuğu olan bekar bir annedir. Türkçe bilmemektedir ve ailesinin tüm masraflarını kendisi karşılamak zorundadır. Aya demiştir ki:

"Benim eşim vefat etti. 3 tane çocuğuma tek başıma bakıyorum. Mevlütlere gidip Kur'an ve ilahi okuyorum. Geçimimi böyle sağlıyorum. Türk ve Suriyeli arkadaşlarıma söyledim güzel Kur'an ve ilahi okuyabileceğimi. Onlar bana buluyorlar. Ben herkese çevrenize sorun onlar da kendi çevrelerine sorsunlar diyorlar." (Yaş 32)

Neriman İstanbul'da üniversite okumakta olup akıcı bir şekilde Türkçe konuşmaktadır. Neriman'da bu yolla iş bulmuş ve şu şekilde anlatmıştır:

"Üniversite'de Sosyoloji okuyorum. Türkçe ve Arapça bir dernekte tercümanlık yapıyorum. Tanıdığım olmasaydı belki işe giremeyecektim. İlk iş arayışım da aslında bir arkadaşla danıştım. Yeni tanıştığım Türk arkadaşlara tercümanlık yapabileceğimi söylemiştim. Bir gün bir Türk beni aradı tercüman arıyorlar dedi." (Yaş 22)

1.6. SOSYAL MEDYA

Çalışmalarımız göstermektedir ki, bir çok Suriyeli iş verenler Facebook ve WhatsApp gruplarında iş ilanları vermeyi tercih etmektedir. Suriyeli komşularınızdan rica ederek WhatsApp gruplarına katılabilir veya Facebook gruplarından hangilerinin aktif olduğunu öğrenebilirsiniz. Facebook - WhatsApp - Instagram - Twitter gibi sosyal medya kanallarındaki ilanlar ve buradan yapılan başvurular en etkili yollardan biridir.

38 yaşındaki katılımcı Fatma 4 senedir evden çalışmaktadır ve eşi hasta olduğu için tüm evin giderlerini kendisi üstlenmiştir. Ayşe Facebook yoluyla şöyle iş bulmuştur:

"Eşim kalp hastası çalışmıyor. İki çocuğum var ve eşime de ben bakıyorum. 4 senedir evden çalışıyorum. Tüm işleri Facebook ilanlarını takip ederek buldum." (Yaş 38)

Evde 10 ve 12 yaşlarında iki çocuğuna bakan Şeyma'da eşini kaybettiği için tek başına evin giderlerini üstlenmiştir. Şu anda çalıştığı işi nasıl bulduğunu şu şekilde anlatmıştır:

"Ben geldiğimden beri duyduğum WhatsApp gruplarına kendimi eklettim. 2 çocuğum var ve eşim yok. WhatsApp gruplarından mesajlar geliyordu. Hepsi tanıdıklarım değildi. Mesela bana iş fırsatları buluyorlardı söylüyorlardı. Şu anda bir okulda kantinde çalışıyorum." (Yaş 32)

2. MESLEKİ EĞİTİMLER

Eğer çalışmak istediğiniz iş ile alakalı yeterli kadar bilginiz yok ise veya yeni alanlarda kendinizi geliştirmek istiyorsanız, her zaman Türkiye'de mesleki eğitimlere katılabilirsiniz.

Çalışmak istediğiniz ve yapabileceğinize inandığınız meslekler var ise, mesleki eğitim kurslarına gidebilirsiniz. Alacağınız diploma veya sertifika ile iş bulmanız daha kolay olacaktır. Aynı zamanda üniversite okuyabilir veya yurt dışından uzakta eğitim alabilirsiniz.

3. KENDİ İŞİNİZİ/ŞİRKETİNİZİ KURMAK

Kuaförlük, terzi, yeme içme, market, eğitim, tercümanlık, herhangi bir ürünün satışı gibi bir alanda kendi iş yerinizi de kurabilirsiniz. Katılımcılardan Cemile Hanım Suriye'de kendi çocukları için kıyafet diktiğini, Türkiye'ye gelince de kendi terzi dükkanını açmıştır. Şimdi çocuk kıyafetleri dikip satmaktadır. Demiştir ki:

"Ben Suriye'de yan bir iş olarak terzi olarak çalışıyordum. Satmazdım ama akrabalarıma ve aileme kıyafet dikerdim. Buraya gelince bir dernekten dikiş makinası talep ettim. Şimdi kendi dükkanımda terzi olarak geçiniyorum." (Yaş 46)

Kendi işinizi açmak için gerekli olan cesaret, biraz sermaye, yerel bir muhasebeci ve ruhsat konusunda hukuki prosedürü geçmektir. Ayrıca, günümüzün en yaygın ticaret şekline ayak uydurup internet üzerinden de satış yaparak iş ve gelir sahibi olabilirsiniz.

Katılımcılarımızdan Raşed, ilköğretim ve lisede okuyan üç çocuklu bir annedir. Suriye'de Kimya Bölümünde okumaktaydı. Eşi Suriye'de kaybolmuş olup haber alınmadığı için ailesinin geçimini ve çocuklarının eğitimini tek başına sağlamaktadır. Türkçe'yi henüz öğrenmeye vakti olmamıştır, ancak iyi derecede bildiği İngilizce ile nasıl yeni bir meslek edindiğini şu şekilde görebilirsiniz:

"Ben Suriye'de üniversite'de Kimya Bölümü okuyordum. İyi derecede İngilizce ve Arapça biliyorum. Buraya geldikten sonra Amerika'da uzaktan, çevrimiçi olarak Montessori eğitimi aldım. Sertifika aldıktan sonra burada anaokulunda öğretmenlik yapmaya başladım." (Yaş 36)

Kuaförlük, terzi, inşaat, aşçılık, bilgisayar veya muhasebecilik gibi meslekler için kurslara giderek kendinizi geliştirebilir ve iş bulmanızı kolaylaştırabilirsiniz.

Hem belediyeler hem de sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenen meslek eğitim kurslarını takip edebilirsiniz. İSMEK (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları), diğer illerdeki meslek edindirme kursları, Halk Eğitim Merkezleri ve İSKUR gibi ücretsiz ya da çok az ücretli kurslara gidebilirsiniz. Bütçeniz var ise Türkiye'de ücretli eğitim kursları da mevcuttur.

Bir diğer katılımcı Lütfiye, eşini ve üç çocuğunu gözlerinin önünde evine atılan bomba sebebiyle kaybetmiştir. O sırada akademisyen olma hayali ile üniversitede Arap Dili ve Edebiyatı okumaktayken, eğitimini yarıda bırakarak yaşayan tek oğlu ile Türkiye'ye gelmiştir. 9 yaşındaki oğlu ile geçimini kendisi sağlamak zorunda olan Lütfiye, Türkçe bilmeksizin kuaförlük kursu eğitimini tamamlamıştır. Süreci şu şekilde anlatmıştır:

"Ben Suriye'de Arap Dili ve Edebiyatı okuyordum. Eşimi ve çocuklarımı savaşta kaybettim. Buraya savaştan dolayı yürüme engelli olan çocuğumla geldim. Çalışmak zorundaydım. Kuaförlük kurslarına giderek sertifika aldım. Son iki senedir kuaförlük yapıyorum. Haftanın altı günü düzenli olarak çalışıyorum." (Yaş 34)

4. ÖZGEÇMİŞ (CV) HAZIRLAMA

Başvuru yapılacak iş için en önemli kriterlerden birisi özgeçmiş hazırlamaktır. Doğru hazırlanmış bir özgeçmiş iş bulmak için büyük yardım sağlayacaktır. İnternette hazır özgeçmiş taslakları bulunmaktadır.

Özgeçmişte bulunması gereken bilgiler şunlardır:

Kariyer Hedefi

Başvurulan pozisyona uygun özelliklerin anlatılabileceği, kendinizi tanıttığınız ve başvuru amacınızın yer aldığı kısa bir paragraf

Kişisel Bilgiler

Ad-soyadı ve iletişim bilgileri (telefon numaraları ve e-mail adresi)

Eğitim Bilgileri

Mezun olunan programların ters kronolojik sıralaması, yani en son mezun olduğunuz okulu en başa yazarak, başarı belgeleri ve genel not ortalaması

İş/Staj Deneyimi

Ters kronolojik sıra ile iş ve staj deneyimleri, çalışılan yer/yerlerdeki pozisyon, sorumluluklar ve genel olarak yapılan işler ve başarılar

Beceriler

Yabancı dil bilgileri ve bilgisayar programları bilgileri, seviyeleri ve sertifikaları

Eğitimler/Sertifikalar

Mesleki kurs ve eğitimleri ile alınan sertifikalar

Özgeçmiş hazırlamak için dikkat etmeniz gereken ipuçları:

- A4 kağıtta ya da bilgisayarda hazırlanmış olmalıdır.
- 1-2 sayfa arasında olmalıdır.
- Uzun paragraflardan kaçınılmalıdır.

- Birinci tekil kişi olarak yazılmalıdır.
- Kolay okunabilen bir yazı tipinde olmalıdır. (Times New Roman veya Arial fontları ile, 11 ya da 12 punto kullanılabilir.)
- İmla kurallarına dikkat edilmelidir.
- Ters kronolojik sıra takip edilmelidir.

Katılımcılardan Saime, Türkiye'de hemşire olarak çalışmaktadır. Kendisi, özgeçmişin işverenlere, iş arayan kişileri tanımaları ve bu kişilerin beceri ve tecrübelerini anlamaları açısından yardımcı olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

"Suriye'de lise mezunuydum. Hemşirelik yapıyordum. Buraya gelince atölye ve fabrikalarda çalıştım. Daha sonra kendime özgeçmiş hazırladım ve tüm poliklinikleri gezerek verdim. Bir tanesi bana dönüş yaptı. Bir senedir düzenli olarak poliklinikteyim. Kadınlara gezerek özgeçmişlerini vermelemini tavsiye ediyorum."

5. İŞ BULMANIZI KOLAYLAŞTIRACAK İPUÇLARI

- Yeteğinize ve becerilerinize uygun işleri seçmeye özen gösterin.
- Eğitiminizi ve becerilerinizi göstermekten çekinmeyin.
- İsrarlı ve sürekli olarak iş aramaktan bıkmayın. Özgeçmişinizin yer aldığı ilanlardan olumlu ya da olumsuz geri dönüşleri iyi takip edin, mutlaka cevaplar gelecektir.

Katılımcılardan 4 çocuklu bekar bir anne olan Sidra, Suriye'de hemşire olarak çalışmaktaydı. Şu anda çalıştığı işini bu ipuçlarını kullanarak bulunduğunu şu şekilde belirtmiştir:

"Türkiye'ye beş sene önce geldim. Eşim yok 4 çocuğum var. Toplamda 14 iş yerinde çalıştım. Hiç yılmadım. Her işsiz olduğum sabah gidip iş arıyordum. Belki 100 yere başvurmuşumdur. Şimdi bir

senedir bir poliklinikte çalışıyorum. Çok mutluyum. Kadınlara tavsiyem pes etmesinler. Devam etsinler. Biz güçlüyüz ve mutlaka kendileri için iş bulacaklar."(Yaş 31)

İş görüşmesine vaktinde ve iyi bir görünüşle gidin. Eğer dışarıda çalışmanızı engelleyen durumunuz veya sorumluluklarınız var ise, evden de çalışarak para kazanabilirsiniz. Tekstil gibi alanlarda faaliyet gösteren iş yerleri, evlerde yapılmak üzere parça başı iş vermektedir. Bu işleri alabilmek için iş yerlerini gezerek sormak gerekmektedir.

Zeynep iki tane küçük çocuğu olduğu için dışarıda çalışmamakta ve tüm gün evde onlarla ilgilenmek zorundadır. 2015 yılından beri evde parça başı iş yaparak çalışmaktadır. Nasıl iş bulunduğunu ve çalıştığını şu şekilde anlatmıştır:

"Yaşları 3-13 arasında değişen 6 tane çocuğum var. Eşim Suriye'de kaybolduğundan beri tüm evin geçimini ben sağlamak zorundayım. Ancak küçük çocuklarımdan ötürü gün içinde evde durmam gerekiyor. İş yerlerini gezerek iş aradığımı ve evden çalışabileceğimi ilettim. Şimdi evde torba katlama veya boncuk dizme gibi işler yapıyorum. İş olduğu zaman bana telefon açıyorlar ben gidip dükkandan alıyorum sonra teslim almaya geldiklerinde ücreti veriyorlar." (Yaş 34)

Aya'da Zeynep gibi evden çalışmaktadır. Eşi hasta olduğu için de dışarıda çalışmamakta ve eşine evde bakmak zorundadır. Evden nasıl çalıştığını şu şekilde belirtmiştir:

"Eşim Suriye'de vefat etti. Çocuklarım küçük. Evden sarma ve kurabiye yaparak ve havlu kenarları dikerek geçimimi sağlıyorum." (Yaş 41)

6. İŞ BULMA SIRASINDA KARŞILAŞILABİLECEĞİNİZ BAZI ZORLUKLAR

Görüşmeler sırasında katılımcılar iş bulma sürecinde karşılaştıkları zorlukları belirtmişlerdir. En çok karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları aşağıda belirtilmiştir.

6.1. AŞMANIZ GEREKEN VE ENGEL: TÜRKÇE ÖĞRENMEK

Katılımcıların hepsi iş bulma sürecindeki en büyük engelin Türkçe bilmemek olduğunu belirtmiştir. Türkçe bilselerdi daha kolay ve daha iyi bir işte çalışabileceklerini eklemişlerdir. Katılımcılardan Suriye'de öğretmen olan Hatice şöyle bir öneride bulunmuştur:

"Ben Suriye'de öğretmendim. Ancak burada dil bilmediğim için mesleğimi yapamadım. Şimdi atölyede çalışıyorum. Benim kadınlara ilk tavsiyem dil öğrenin. Mutlaka dil öğrenin." (Yaş 29)

Yerleşmeyi ve çalışmayı düşündüğünüz ülkenin dilini öğrenmek, sadece çalışma hayatı için değil tüm hayatınızı kolaylaştıracak bir kazanımdır. Haklarınızı korumak, kendinizi iyi ifade edebilmek ve daha fazla iş imkanından yararlanmak için Türkçe öğrenmek size hem kısa hem de uzun vadede çok fayda sağlayacaktır.

Türkçe öğrenerek günlük yaşamınızda diğer insanlarla iletişim kurabilir; herkesle çalışabilir, tercümana ihtiyaç duymaksızın kendi sorunlarınızı çözebilir; başvurularınızı yapabilirsiniz.

Sumeyya ve Beyyine Türkçe'yi akıcı bir şekilde konuşmaktadırlar. Her ikisi de sırayla insanlarla ilişkilerinde ve haklarını elde etmekte Türkçe bilmenin önemini şu şekilde vurgulamışlardır:

"Suriye'de edebiyat öğretmiydim. Dil bilme-yince hakkınızı savunamıyorsunuz. Eğitim alamı-yorsunuz. Düzgün iş bulamıyorsunuz. Önce ben kendime sonra da çocuklarıma dil öğrettim. Bir sorunla karşılaşınca hemen çözüyorum. Bana ay-rımcılık yaparlarsa cevap veriyorum. Şu anda bir derneğin başkanlığını yapıyorum.(Yaş 51)"

"Ben Suriye'de öğretemdim. Ancak burada dil bil-mediğim için mesleğimi yapamadım. Şimdi atöl-yede çalışıyorum. Benim kadınlara ilk tavsiyem dil öğrenin. Mutlaka dil öğrenin." (Yaş 29)

Halk Eğitim Merkezleri, Belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının açtığı, ücretsiz ya da düşük ücretli Türkçe kurslarına Amine gibi katılabilirsiniz. Amine demiştir ki:

"Ben buraya gelince Türklere cevap veremediğim için hep sıkıntı çektim. Suriye'de İngilizce Bölümü okumuştum üniversitede. 2 sene sonra Türkçe kur-suna yazıldım. Günde 11 saat çalışmama rağmen sürekli Türkçe çalışıyordum. Mutlaka dil öğrenilmesi lazım çok önemli. Ben Türkçe konuşabildiğimden beri kendimi ifade edebilirim. Bir kadın Türkçesi zayıf olunca üzerine geliyorlar. Şimdi bir okulda öğret-menlik yapıyorum." (Yaş 31)

Türkçe öğrendiğiniz zaman bazı katılımcılarımız gibi tercümanlık yaparak çalışabilir ve kendi işini-z yapabilirsiniz. Örneğin Aliye demiştir ki:

"Buraya gelir gelmez Türkçe öğrendim. Şu anda tercümanlık yapıyorum serbest olarak. Güzel para kazanıyorum ve böylece kendi işimi yapıyorum. Eğer dil biliyorsanız haklarınızı biliyor olacaksınız." (Yaş 21)

6.2. DİPLOMA YETERLİLİĞİ

Diplomanızı yanınızda getirmemişseniz, bu bazı kabiliyet ve eğitimlerinizi ispatlamada zorluk oluşturabilir. Böyle durumlarda işvereninizi bilginiz ile ya da daha önce çalışmışsanız iş tecrübeniz ile ikna edebilirsiniz.

Diplomanız olmasına rağmen Türkiye'de denklik alamadığınız için kullanamıyorsanız Yükseköğ-retim Kurumu Başkanlığı'na başvurarak diplo-manız için denklik alabilirsiniz. Ayrıntılı bilgiye www.yok.gov.tr sitesinden ulaşabilirsiniz.

6.3. ÖNYARGILAR ve AYRIMCILIK

Bir yabancıya da mülteci olarak iş başvuruları sıra-sında önyargılarla karşılaşabilirsiniz. Bu önyargılar, sahip olduğunuz bilginin sorgulanması, işi yapabile-becereniz ya da güvenilirliğiniz konusunda olabilir.

Unutmayın ki bu önyargıların sebebi insanların bilgisizliğinden, tecrübesizliğinden, sahte haber-lerden veya yaşadığı kötü tecrübelerden kaynaklanmaktadır.

Önyargıların malesef dünyanın her yerinde ya-bancı kişilere karşı olma ihtimali vardır. İşe baş-ladıktan sonra müşterilerle de aynı sorunlar-la karşılaşabilirsiniz. Böyle durumlara hazırlıklı olup kendinizi ifade edebilmeniz ve önyargıların yanlış olduğunu belirtmeniz yardımcı olacaktır. Tabi bunları dile getirebilmek için Türkçe bilmek önemlidir. Unutmayın en büyük sorunlardan biri iletişimsizliktir.

Önyargılara maruz kalan Muntehe ve Nur karşı-laştıkları sorunları anlatırken asla pes edilmeme-si gerektiğini ve diğer fırsatlara bakmaya devam edilmesi gerektiğini şu şekilde sırayla vurgula-mışlardır:

"Ben kuaför salonunda çalışmak istiyorum ve Türk birinden daha güzel yaparım, biliyorum. Ama bana sen temizlik yap diyorlardı. Ya da Türk müş-teri gelince sen konuşma Suriyeli olduğunu anla-masınlar diyorlardı. Çünkü bazen Türk müşteriler Suriyeli olduğumu anlarsa saçlarına dokundurt-muyordu. Şimdi başka bir yer buldum ve hiç bir problem yaşamadan çalışıyorum. Sizde kendinize uygun bir yer aramaktan vazgeçmeyin." (34)

"Ben Türkiye'de Genetik ve Biyomühendislik bitir-dim. İyi derecede İngilizce biliyorum. Ancak baş-vurduğum işyerleri Suriyeli olduğumu görünce görüşmeyi kısa kesiyorlar. Bazen görünüşüm se-bebiyle benim bu mesleği yapabileceğime karşı önyargıları oluşuyor. Benim değerimi bilen bir yer bulana kadar aramaya devam edeceğim" (Yaş 23)

6.4. AZ TECRÜBE DE TECRÜBE DEMEKTİR

Bazı ülkelerde kadınların özgürce çalışmadığını, çalışmaya teşvik edilmediğini veyahut çalışmayı tercih etmediklerini bilmekteyiz. Ancak bu eği-tim, meslek, yetenek veya becerilerinizin olmadı-ğı anlamına gelmiyor. Bu nedenle tecrübelerinizi ve bilginizi söylemekten çekinmeyin.

Örneğin ülkenizde çocukların eğitimine yardım-cı oluyorsanız ancak hiç çalışmamışsanız, sizin iş tecrübeniz var demektir. Ya da komşularınıza psikolojik destek veriyor veya derneklere hayır işleri yapıyorsanız, sizin mesleğiniz ve tecrübeniz var demektir.

İş tecrübesi sadece para kazanmaya yönelik de-ğildir. Yapabildiklerinizi ve yaptıklarınızı tecrübe olarak söyleyin.

Eğer tecrübeniz az ise yine de endişelenmeyin. İş yapabileceğinizden eminseniz ve istekliyseniz, başvuracağınız kuruma bunu açıkça söyleyin. İş-verenler için başvurduğunuz işi yapmak için iste-kli ve öğrenmeye açık olduğunuzu bilmek, sizi ön plana çıkaracaktır. Fatma (34) ve Munira (41) bu konuda sırayla şunları demiştir:

"Ben Suriye'de hiç çalışmamıştım. Ancak çok güzel saç yapardım ve komşularım özel günlerde benim evime gelirlerdi. Türkiye'ye gelir gelmez kuaförleri gezmeye başladım. Yapabileceklerimi gösterdim. Üç sene hem Suriyeli hem de Türk kuaför salonla-rında çalıştım." (Yaş 34)

"Ben Suriye'de çok güzel dikiş yapardım. Burada çeyiz dükkanlarına giderek evde yaptığım dikişleri gösterdim. Şimdi evden çalışıyorum." (Yaş 41)

7.1.2. ÇALIŞMA İZİNİ BAŞVURUSU

Türkiye'de yabancıların çalışma izni alabilmesi için hukuki bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çalışma izni almak için gerekli prosedürlerin yerine getirilmesi zaman almaktadır.

Geçici Koruma Kimlik Belgesi'ne sahip olanların da çalışma iznine başvurma hakkı bulunmaktadır.

7. TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA HAKKINA YÖNELİK KANUNİ DÜZENLEMELER

Eğer Türkiye'de çalışıyor iseniz Türk vatandaşla-rının sahip olduğu işçi haklarına siz de sahipsiniz demektir. Görüşmeler sırasında farkedilmiştir ki, Türkiye'de yaşayan bir çok Suriyeli mülteci, çalış-ma iznine başvurabileceklerini ve çalışma hakları olduğunu bilmemektedir. Bu sebeple aşağıdaki bilgiler sizin sahip olduğunuz hakları temel ola-rak anlatmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi edinmek isterseniz belirtilen mevzuatı inceleyebilirsiniz.

Türkiye'de çalışma hakkı, Türk vatandaşlarına yönelik yapılan düzenlemelerden farklı olarak "yabancılar" özelinde ayrı mevzuat hükümleri ile düzenlenmiştir.

Suriyeliler için çalışma hakkı aşağıdaki hukuki düzenlemelerde belirtilmiştir:

- 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun
- 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu
- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği
- 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
- Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik'tir.

7.1. ÇALIŞMA İZİNLERİ

7.1.1. ÇALIŞMA İZİN TÜRLERİ

Üç çeşit çalışma izni bulunmaktadır:

1) Geçici Çalışma İzni: Çalışma iznine başvurduktan sonra ilk başvurudan en çok bir yıl geçerli olmak üzere düzenlenir.

2) Süresiz Çalışma İzni: En az sekiz yıl ka-nuni çalışma izni olduktan sonra verilen çalışma iznidir.

3) Bağımsız Çalışma İzni: Profesyonel meslek mensubu iseniz, eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi, yabancı şirket ortağı ise sermaye payı gibi kıstaslar göz önüne alınarak düzenle-nen çalışma iznidir.

Geçici koruma altındakilerin çalışma izni başvurularında yabancıların kalmasına izin verilen iller esas alınır.

Ayrıca istihdam kotası ile ilgili sınırlama da belirlenmiş olup; çalışma izni verilecek geçici koruma sahibi yabancıların sayısı, o işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçemez.

Buna ilaveten, sadece Türk vatandaşlarının çalışabileceği yani yabancı uyruklu kişilerin izinli olmadığı işler bulunmaktadır. Bu işler ve bunlara ilişkin hükümler şöyle düzenlenmiştir:

1. Eczacılık (Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun uyarınca)
2. Dış tabipliği, dişçilik, hastabakıcılık. (Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun uyarınca)
3. Veterinerlik (Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun uyarınca)
4. Özel hastanelerde sorumlu müdürlük (Hususî Hastaneler Kanunu uyarınca)
5. Avukatlık (Avukatlık Kanunu uyarınca)
6. Noterlik (Noterlik Kanunu uyarınca)
7. Özel güvenlik görevlisi (5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun 10. Md.)
8. Kara suları dahilinde balık, istiridye, mid-

ye, sünger, inci, mercan ihracı, dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık vb. (Kabotaj Kanunu uyarınca)

9. Gümrük müşavirliği (4458 sayılı Gümrük Kanununun 227 nci maddesi gereğince)
10. Turist rehberliği (6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununun 3. maddesi gereğince)

Çalışma izninin alınması için **işverenin** başvuru yapması gerekmektedir. Yabancıların çalışma izni başvurularının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın internet sitesinden (www.csgeb.gov.tr) elektronik olarak yapılması ve gerekli belgelerin asıllarının şahsen veya posta ile Bakanlığa ulaştırılması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yukarıdaki internet sitesine ulaşabilirsiniz.

7.2. İŞÇİ HAKLARI

Bu kanunda belirtilen işçi hakları, Türkiye'de çalışan herhangi bir işçinin vatandaşlığına bağlı olmaksızın sahip olduğu haklardır. Herhangi bir işyerinde çalıştığınız zaman sahip olduğunuz temel çalışma haklarınız şunlardır:

1) İŞ SÖZLEŞMESİ

Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılması zorunludur.

Yazılı sözleşme yapılmayan hallerde işveren işçiye en geç iki ay içinde genel ve özel çalışma koşullarını, günlük ya da haftalık çalışma süresini, temel ücreti ve varsa ücret eklerini, ücret ödeme dönemini, süresi belirli ise sözleşmenin süresini, fesih halinde tarafların uymak zorunda oldukları hükümleri gösteren yazılı bir belge vermekle yükümlüdür.

İşveren tarafından düzenlenen deneme süresi en fazla iki aya düzenlenebilir.

2) ÜCRETLER

Ücretin gününde ödenmemesi

İş verene ücreti gününde ödemek zorundadır.

Fazla çalışma ücreti

Haftalık çalışma süresi en fazla 45 saat olabilir.

Her bir saat fazla çalışma için alacağınız ücret, normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi suretiyle ödenir.

Fazla saatlerle çalışmak için sizin onayınızın alınması gerekir.

Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda ikiyüzyetmiş (275) saatten fazla olamaz.

3) İZİNLER ve TATİLLER

Hafta tatili nedir?

Haftanın bir günü en az 24 saat dinlenme hakkınız bulunmaktadır

Genel tatil nedir?

Ulusal bayram ve genel tatil günü olarak kabul edilen günlerde verilen tatillerdir. Eğer çalışırsanız her gün için bir günlük ücret ödenir.

Yıllık ücretli izin nedir?

En az bir yıl çalışıldıktan sonra, 1-5 yıl arası çalışmalarda yıllık 14 gün izniniz bulunmaktadır.

Mazeret izni nedir?

Kanuna göre aşağıdaki durumlarda mazeret izninizde bulunmaktadır:

Evlenmeniz veya anneniz veya babanız, eşiniz, kardeşiniz, çocuğunuzun ölümü halinde **3 gün**, eşinizin doğum yapması halinde ise **5 gün** ücretli izin verilir.

İşçi haklı nedenle iş sözleşmesini fesih edebilir

Aşağıdaki durumlarda iş sözleşmenizi beklemeden sonlandırabilirsiniz:

I. Sağlık sebepleri:

a) İşinizin yapılması işten kaynaklı sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olursa,

b) İşçinin sürekli olarak yakından ve doğrudan buluşup görüştüğü işveren yahut başka bir işçi bulaşıcı veya işçinin işi ile bağdaşmayan bir hastalığa yakalanırsa.

II. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

a) İşveren iş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar göstermek, gerçeğe uygun olmayan bilgiler vermek veya sözler söylemek suretiyle işçiyi yanıltırsa,

b) İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiyi cinsel tacizde bulunursa,

c) İşveren işçiyi veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiyi veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendiren, kışkırtır, sürükler, yahut işçiyi ve aile üyelerinden birine karşı hapsi gerektiren bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnad veya ithamlarda bulunursa,

d) İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa,

e) İşveren tarafından işçinin ücreti kanun hükümleri veya sözleşme şartlarına uygun olarak hesap edilmez veya ödenmezse,

f) Ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiyi yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa, yahut çalışma şartları uygulanmazsa.

III. Zorlayıcı sebepler

Çalıştığınız işyerinde bir haftadan fazla süre ile işin durmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler ortaya çıkarsa.

İşverenin de haklı nedenle iş sözleşmesini fesih hakkı vardır!

İşvereniniz aşağıdaki durumlarda sözleşmenizi sonlandırabilir:

I- Sağlık sebepleri

II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

a) İş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar hakkında gerçeğe uygun bilgi vermediyseniz,

b) İşverenimize yahut onun aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler ve davranışlar içine girdiyseniz yahut işveren hakkında asılsız ihbar ve isnadlarda bulduysanız,

c) İşverenimize veya başka bir işçisine cinsel tacizde bulunursanız,

d) İşverenimize veya onun aile üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşırsanız,

e) İşvereninizin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunursanız,

f) İşyerinde, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan bir suç işlerseniz,

g) İşyerinde işçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına

iki iş günü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç işgünü işe devam etmediyseniz,

h) Yapmanızın zorunlu olduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar ederseniz,

ı) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması gibi bir davranış içinde bulunursanız.

İhbar tazminatı nedir?

İhbar tazminatı, sizin iş kanunundan doğan hakkınızdır. Eğer işten çıkarılacaksanız veyahut siz çıkacaksınız önceden bilgilendirilme yapılması gerekmektedir. Ne kadar süre önceden haber vermeniz gerektiği çalışma sürenize göre belirlenmektedir.

Eğer 0-6 ay çalıştıysanız 2 hafta, 6-18 ay arasında 4 hafta, 18-36 ay için 8 hafta ve 36 aydan fazla süren işler için 8 hafta önceden haber verilmesi lazımdır.

Bildirim şartına uymayan kişi, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır. İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir.

Kıdem tazminatı nedir?

Kıdem tazminatı iş sözleşmesinin sona ermesi sonucunda işçiye ödenmesi gereken miktardır. 1 sene çalışılan iş yerinde her sene için bir aylık ücret ödemesi yapılır.

Sözleşme feshedileceği zaman:

1. İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve sebebini açık bir şekilde belirtmek zorundadır.
2. Haklarınızda iddialara karşı savunmanızı almak zorundadır,
3. İş sözleşmeniz sebep gösterilmeden feshedilmesi sebebin geçersiz olması durumunda bir ay içinde iş mahkemesinde dava açarak işe iade isteyebilir,

Özellikle aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz:

- a) Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak,
- b) İşyeri sendika temsilciliği yapmak,
- c) Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak,
- d) Irk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler.

Doğum yapmanız halinde çalışma şartları ve süt izni nedir?

Kadınların doğumdan önce 8 ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 haftalık süre içinde çalıştırılmamaları esastır. Doğumdan sonra bir yaşında küçük çocuklarını emzirmeleri için günde toplam 1,5 saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacağını çalışan kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır.

8. GÜNİŞİĞİNA ÇIKARABİLDİĞİMİZ HAYATLAR

Bu bölümde katılımcıların hikayelerini paylaşacağız. Her bir katılımcı Türkiye'de yaşadıkları zorlukları ve hayallerini anlatmıştır. Her birinin hikayesininde mücadele, irade ve kararlılık vardır.

Aliye Hanım (51) "Ben Suriye'de öğretmenlik yapıyordum. 5 çocuğum var. İlk geldimde tekstilde çalıştım. Sonra evde iplik temizleme işine girdim. Ardından Kuran kursu vardı camide herkes gidiyordu. İlahiyat öğrencilerine ders vermeye başladım. Eğitime geçtim. Suriye okullarında çok çalışıyordum az maaş alıyordum. Sonra iyi derecede Türkçe öğrendim. Hastanede tercümanlık yaptım. Daha sonra derneklere gönüllü tercümanlık yaptım. Engelli gençler ve yetimlerin eğitim alması ve protez bacak yapılması için çalıştım. Şimdi X derneğin başkanlığını yapıyorum. Yetim çocukların eğitimlerini destekliyoruz."

Aisha Hanım (27) "İlk geldiğim haftalarda sebze ve meyve satıyordum. Mevsimlere göre. Sonra Çorap firmasında atölyede başladım. Çok zorluk çektim. Biri vardı sen Suriyelisin git temizlik yap, işimi elimden alma, derdi. İşten çıkarılınca, başka bir atölyeye geçtim. Hala orada çalışıyorum. Kadın hastalığım olsa da, çocuğuma bakmak zorundayım. Geldiğimden beri çalışıyorum."

Zeynep Hanım (34) "Eşim ve 3 çocuğumu savaşta kaybettim. 9 yaşında bir bacağı protezli oğlum ile yaşıyorum. Ben Halep'te çocuğumla evime doğru yürürken gözümün önünde evimize bomba düştü. Benim başıma şarapnel geldi. Gözümü açtığımda hastanedeydim. 3 çocuğumun ve eşimin öldüğünü öğrendim. Diğer çocuğumun da bacağının koptuğu ve Türkiye'ye gönderildiği söylendi. 3 ay çocuklarımın bedenlerini teşhis ettim ve sonra Türkiye'ye geçtim. Ben Suriye'de Arap Dili ve Edebiyatı okuyordum. Şimdi ise her şeyi unutuyorum. Çocuğuma protez bacak taktırdım ve geldiğimden beri onun için çalışıyorum. Kapı kapı gezdim. Bulaşıkhaneye, merdiven silme, evlerde temizlik yaptım. Kuaförlük kursuna gittim. Şimdi haftada 6 gün 12 saat kuaförde çalışıyorum ve tatil günümde de 3 tane apartmanın merdivenini siliyorum. Çocuğum 5. Sınıfta. Çok iyi Türkçe konuşuyor, İngilizce kursuna yazdırdım ve Kur'an Kursu'na da gönderiyorum Arapça'yı unutmasın diye. Ben çok hakarete uğradım. Sürekli 'siz Suriyeliler geldiniz her şeyimizi aldınız' dendi. Otobüste bazen yanımdaki koltuğa kimse oturmaz. Ama güçlü olmam lazım ki çocuğum da olsun. Bilgisayar mühendisi olmak istiyor. Onun için her şeyi yapacağım."

Aya Hanım (29) "Ben Şam Üniversitesi'nde 4 sene Psikoloji okudum ama mezun olamadan geldim. Burada X Üniversitesi'nde yeniden başladım ve psikoloji diplomamı aldım. Okurken bile sürekli çalıştım. Mülteciler için okullarda çalıştım. İngilizce öğretmenliği, rehber öğretmenliği, psikolog yardımcılığı ve aktivite öğretmenliği yaptım. Şu anda üniversitede Türkçe kursları alıyorum. İyi derecede İngilizce biliyorum. Ben klinik psikoloji alanında çalışmak istiyorum. Hastaneler ve kliniklerde çalışmak istiyorum. Özellikle özel ihtiyaçlara sahip mülteci çocuklar için çalışmak istiyorum. Bu sene çok başvurduğum ama olmadı. Kimlik, çalışma izni ve referans bulmak zor."

Salime Hanım (23) "İki çocuğum ve eşimle birlikte yaşıyoruz. 9 yaşında olan okula gidiyor. Diğeri 2 yaşında. Suriye'de çalışmadım. Geldiğimizden beri iş arayıp herkese sordum. Bana sen Suriyelisin ancak temizlik yapabilirsin dediler. Sonunda temizlik için numaramı emlakçıya bıraktım ihtiyaç olursa diye. Evlerde çalışıyordum. Normalde günde 180 Lira iken bana 80 TL veriyorlardı. Lakin çok yoruldu. Her gün Facebook takip ediyordum. Türkçem yoktu bilen arkadaşlarım bakıyordu. Orada yine bir temizlik işi buldum. 1.5. senedir çalışıyorum."

Elif Hanım (45) "Evliyim ama çocuğum yok. Buraya 5 sene önce geldim. Suriye'de ortodonti alanında uzman diş hekimiydim. Buraya gelince mesleğimi yapamadım ve diş kliniklerinde asistan olmak için hep iş aradım. Bulamayınca Arapça ve İngilizce dersleri vermeye başladım. Türkçe öğrendim. Şu anda bir senedir hem özel ders veriyorum hem de diploma denkliği yapıyorum."

Nur Hanım (43) "Evliyim ve 4 tane çocuğum var. Suriye'de öğretmendim. 6 sene önce geldim. İlk sene düşük bir ücret karşılığında bir fabrikada günde 11 saat çalıştım. Başka bir iş bulamadım. Daha sonra 4 sene boyunca aynı anda 2 ayrı Suriye okulunda düşük bir ücretle çalıştım. Her sabah 5.30'da evden çıkıyordum akşam 9'da geliyordum. Kimse bize ev vermediği için işim ve evim arasındaki mesafe 2.5 saattir. Bu sırada Türkçeyi çok iyi derecede öğrendim. Şimdi bir okulda İngilizce öğretmeni olarak çalışıyorum. Kadınlara tavsiyem asla pes etmesinler ve Türkçe öğrensinler."

9. SONUÇ

İnanıyoruz ki bu rehber toplumdaki önyargıların kırılmasına ve çeşitli hayatların gün ışığına çıkarılmasına yardımcı olacaktır. Umuyoruz ki Suriyeli mülteci kadınların iş bulma sürecini kolaylaştıran ve çalışan olarak haklarını elde etme konusunda bir rehber olacaktır. Aynı zamanda, işverenler, belediyeler, özel ve kamu kurumları ve toplumun bütün kesimleri için mülteci kadınların güçlü duruşlarına, zorluklarına, ihtiyaçlarına ve umutlarına yönelik yol gösterici olacaktır.

Funded by
SI. Swedish
Institute